

Srečko Žumer

Rojen je bil leta 1895 v znani kovaški družini Žumrovih v Železnikih. Osnovno šolo je obiskoval v Škofji Loki. V Kranju se je leta 1915 izučil v grafični stroki za črkostavca in bil takoj nato poklican k vojakom. Po prvi svetovni vojni je bil zaposlen v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani in kot grafičar je že takrat spadal k najzavednejši delavski plasti.

Njegov življenjski jubilej je združen s posebno obletnico, saj je bil pred petdesetimi leti izvoljen za predsednika Jugoslovanske strokovne zveze, delavske organizacije krščansko-socialističnega gibanja, ki je v polpretekli dobi in v času fašistične okupacije zelo vplivalo na dogajanja v Sloveniji. Ta delavska organizacija pa že od svoje ustanovitve ob koncu prejšnjega stoletja ni bila nikdar priljubljena pri konservativnih prvakih takratnega katoliškega političnega tabora. Sam ustanovitelj organizacije dr. Janez Ev. Krek je večkrat tožil, da mu delajo nekatere osebe velike težave. Takratni voditelj katoliške narodne stranke kanonik Karel Klun se namreč ni

ujemal s svojimi mlajšimi somišljeniki, ki so se ogrevali za Luegerjev krščanski socializem. Na seji kranjskega deželnega zbora dne 16. februarja 1895 je Klun izjavil, »da odklanja program nemških krščanskih socialcev in bi moral obžalovati, če bi se ta načela uvedla tudi pri Slovencih in se opustila stara konservativna vodila. Dejal je, da so krščanski socialci sami svoji in ne poslušajo nobene avtoritete, niti v cerkvenem, niti v političnem ali socialnem oziru, le to imajo za pravo, kar si sami v glavo vtepejo«. (Dr. J. Mal: Zgodovina slovenskega naroda, Ljubljana, str. 1089). To je samo delni prikaz tistega časa, ko zaradi konservativne miselnosti to delavsko gibanje ni moglo zaživeti v samostojnem delovanju in je ostalo privesek takratni klerikalni stranki.

Sele s prihodom Srečka Žumra v vodstvo JSZ se je začela organizacija otrsati varuštva konservativnih prvakov in leta 1932 to tudi dokončno dosegla. Pod Žumrovim vodstvom so krščanski socialisti vpeljali dialog sodelovanja tudi z drugimi sindikalnimi organizacijami, ne glede na njihovo svetovno nazorsko opredeljenost. Sad takega sodelovanja z drugimi sindikati so bile velike borbe za delavske pravice in veliki stavkovni val v letih 1935 in 1936 v Sloveniji. Kljub takratni razmeroma moderni socialni zakonodaji se je morala organizacija boriti za uveljavljanje pravic človeka-delavca v kolesju modernega industrijskega dvajsetega stoletja. Takratni ljubljanski škof Gregorij Rožman je Žumra zaradi tako revolucionarnega delovanja klical na zagovor, vendar se le-ta ni uklonil, ker je vedel, da je farizejstvo eno, drugo pa je pravica vsakega človeka, da se bori za svoj obstoj in dostojanstvo. Rezultat takih odnosov je bil, da so vodilni konservativni politiki ustanovili novo »delavsko« organizacijo, ki pa ni našla zaslombe pri ljudeh.

Na podlagi takega samostojnega in revolucionarnega delovanja so takratni krščanski socialisti v najtežjih dneh slovenskega naroda leta 1941 vstopili v Osvobodilno fronto in v nadaljnjem delovanju prispevali k zgodovinski zmagi nad okupatorjem. Srečko Žumer je bil med vojno trikrat zaprt in prestajal gorje italijanskega taborišča. Leta 1943 je bil na kočevskem zboru izvoljen za člana SNOS, vendar na tej skupščini ni bil

navzoč, ker je takrat sedel v ječi. Še zadnje dneve pred osvoboditvijo je pretrpel šesturno mučenje, ker so mu očitali, da je on kriv za vstop krščanskih socialistov v vrste Osvobodilne fronte. Po končani vojni je bil izvoljen za poslanca v zvezno ustavodajno skupščino, sedaj pa je član Sveta SR Slovenije.

Zelo plodno in z idealizmom prepleteno je bilo Žumrovo življenje. Do pozne življenjske dobe je opravljal poklic grafičnega delavca in vendar je poleg skrbi za številno družino preostali čas posvetil

delu v organizaciji in pisanju člankov v Delavski pravici. Pri vsem tem pa je ostal skromen in ni nikdar prilagajal svoje miselnosti konjunkturalnim osebnim koristim. Zaradi svojega realnega gledanja na potek dogodkov in prispevkov k današnji stvarnosti si je pridobil vsestranski ugled in spoštovanje. Ob lepem življenjskem jubileju mu nekdanji njegovi sodelavci želimo, da bi preživel še mnogo zdravih in veselih let v krogu svoje družine.

Tone Pirc

RAZGOVOR S SEDEMDESETLETNIKOM NIKOM ŽUMROM

Niko Žumer

Muzejsko društvo v Škofji Loki ima prijetno dolžnost, da se ob jubileju spomni enega svojih najbolj delavnih in uspešnih sodelavcev Nika Žumra iz Železnikov, ki je s svojim delom največ pripomogel, da imajo Železniki muzejsko zbirko. V ta namen sem imel razgovor z njim in izvedel marsikaj, od česar glavne stvari tu navajam.

Nika Žumra se spominjam še iz otroških let, ko je bil »nunški mucek« v Loki in tu hodil v osnovno (takrat imenovano ljudsko) šolo. Rodil se je 10. de-

cembra 1905 v kovaški družini v Železnikih in imel tri starejše brate in dve sestre. Ko je bil oče v prvi svetovni vojni mobiliziran in je bil obstoj očetove obrti negotov, so odločili, naj gre za tremi brati še Niko — najmlajši v šole in so zanj dobili skromno oskrbo pri uršulinkah v Loki. Tu je za to opravljal manjša dela, predvsem pa stregel pri jutranjih mašah. Vstajal je vsak dan ob petih zjutraj. Ko se spominja na te čase, pripominja, da se je od tedaj skozi vse življenje ravnal po reku: rana ura, zlata ura in se mu vsled tega nikdar ni bilo treba izgovarjati, da nima časa. V loško šolo so ga poslali zato, ker je bila šola v Železnikih le dvorazredna s štirimi oddelki in bi iz nje le težko prestopil v srednjo šolo. Ko je v Loki končal peti razred, se je končala prva svetovna vojna. Ker se je oče vrnil iz vojske in spet začel s kovaško obrtjo, je Nika pridržal doma za vajenca, čeprav je ta želel, da bi šel naprej v gimnazijo. Po vajenski dobi se je vpisal na strojno delovodski oddelek tehnične srednje šole v Ljubljani. Po dveh letih strokovnega šolanja je delal le kratek čas v očetovi delavnici. Zaposlil se je kot konstrukcijski risar v podružnici tovarne poljedelskih strojev Ježek v Mariboru in se tam preusmeril v strojno ključavničarstvo. Ko je oče zbolel, je Nika postavil pred odločitev, ali hoče prevzeti in nadaljevati obrt v domači hiši. Odločil se je za dom in se vrnil. Od tedaj je delal doma in se izpopolnjeval na raznih tečajih.

Šedemdeset let življenja vsekakor kaže gotovo svoja sončna in senčna obdobja. Nika sem vprašal: »Na kaj se v svojem življenju najraje in najmočneje